Eierskapsmelding

Sortland kommune 2025

Vedtatt kommunestyret 11.12. 2025

FORORD

Sortland kommune tar sin oppgave og rolle som eier av selskaper på stort alvor, og kommunens eierskapsmelding er et viktig redskap for dette.

Sortland kommune ønsker å ivareta kommunens perspektiver, tradisjoner og politikk som eier utover de generelle prinsipper som gir et godt felles utgangspunkt når to eller flere kommuner eier selskap sammen.

I denne eierskapsmeldingen vil Sortland kommune synliggjøre sin kommunikasjon med - og forhold til - selskaper og samarbeid kommunen eier alene og sammen med andre kommuner eller private aktører.

Hensikten med eierskapsmeldingen er flersidig. I tillegg til å være kommunes politikk for bevisst eierstyring og systematisk beskrivelse av hvordan eierstyring utøves, vil eierskapsmeldingen være et oppslagsverk og kilde til kunnskap, selskapsoversikt og inneholde en rekke praktiske verktøy til bruk for våre folkevalgte, medlemmer av representantskap/generalforsamlinger, styremedlemmer, daglige ledere og ansatte i administrasjonen i Sortland kommune.

Begrunnelsen for å organisere enkelte tjenester i selskap og samarbeid er flersidig. Noen som er førende for Sortland kommune er:

- Ønske om å utvikle offentlige tjenester på en effektiv måte med sterkere faglig spesialisering i samme organisasjon
- Ivareta samfunnsansvaret kommunen har for å levere grunnleggende tjenester til innbyggerne
- Samarbeid som kan gi bedre økonomi gjennom å dele kostnadene med flere

Eierskapsmeldingen skal bidra til å sikre at Sortland kommune fremstår som en ryddig, tydelig og samfunnsansvarlig eier, og til å være fundamentet i god eierstyring overfor selskapene.

Eierskapsmeldingen er inndelt i to viktige deler. Del I beskriver relevante tema om eierskap og god eierstyring. Del II gir oversikt over selskaper og samarbeid der flere av kommunene i regionen er medeiere eller samarbeider om tjenesteproduksjon.

Sortland kommunes eierstyring skal fokusere på integritet og god etisk utøvelse av eierrollen. Denne eierskapsmeldingen er et tverrpolitisk dokument som bidrar til å gjøre Sortland kommunes eierutøvelse mer åpen og effektiv, samtidig som eierstyringen bidrar til å ivareta Sortland kommunes interesser på en god måte.

Sortland,
11. desember 2025

Innhold

FORORD....1
Del I – OM EIERSKAP OG EIERSTYRING....4
1 Innledning....4
2 Kommunens utøvelse av eierskap....5
2.1 Aktiv eierstyring....5
2.2 Kriterier for kommunens selskapsdannelser....5
2.3 Sortland kommunes forventninger til selskapene....6
2.4 Etikk og habilitet....7
2.5 Nærmere om roller og ansvar....8
2.5.1 Kommunestyrets rolle og ansvar....8
2.5.2 Formannskapets rolle og ansvar....8
2.5.3 Ordførerens rolle og ansvar....8
2.5.4 Kommunedirektørens rolle og ansvar....9
2.5.5 Eierskapssekretariatets rolle og ansvar....9
2.5.6 De valgte representanters rolle og ansvar....10
2.5.7 Styremedlemmer i AS, IKS og KF....11
2.5.8 Forholdet til rollen som Daglig leder....11
2.5.9 Eiermøter....12
2.6 Tilsyn og kontroll....12
3 Generelle krav og forventninger til selskapene....13
3.1 Samfunnsansvar....13
3.2 Offentlighet....13
3.3 Offentlige anskaffelser....13
3.4 Kjønnsrepresentasjon i styrene....13
3.5 Miljø....14
3.6 Sosial dumping....14
4 Kommunens valg av selskapsformer....15
4.1 Motiver for selskapsdannelse og deltakelse....15
4.2 Selskapsformer....15
4.2.1 Kommunalt foretak (KF)....17
4.2.2 Kommunesamarbeid – Interkommunalt politisk råd....18
4.2.3 Kommunesamarbeid – Kommunalt oppgavefellesskap....18

4.2.4 Kommunesamarbeid – Vertskommune……18
4.2.5 Interkommunalt selskap – IKS……19
4.2.6 Samvirkeforetak (SA)……20
4.2.7 Aksjeselskap (AS)……21
4.2.8 Stiftelse……21
5 Kilder……22

Del II – SORTLAND KOMMUNES SELSKAPER/SELSKAPSDANNELSER Vedlegg

DEL I – OM EIERSKAP OG EIERSTYRING

1 Innledning

Kommuner har ulike muligheter til å organisere tjenestene slik de finner det hensiktsmessig, enten som del av kommunen eller som selvstendige rettssubjekter. Det er betydelige verdier og samfunnsoppgaver som blir forvaltet i kommunens selskaper, stiftelser, foretak og gjennom ulike samarbeidsformer.

Eierskapsmeldingen skal vise omgivelsene, næringsliv, innbyggere og andre interessenter hvordan kommunen ønsker å utøve sitt eierskap. Eierskapsmeldingen skal danne grunnlag for en bevisst og prinsipiell eierskapspolitikk hvor kommunenes eierskap og samfunnsansvar blir synliggjort gjennom aktiv styring av eierinteressene i selskapene og samarbeidsområdene. Ny kommunelov pålegger den enkelte kommune å utarbeide en egen kommunal eierskapsmelding i hver valgperiode.

Eierskapsmeldingen skal også være et fundament for sammensetning av styrer med kompetanse ut fra de utfordringer selskapene står overfor, den skal bidra til at det stilles konkrete krav til styrene og at det etableres rutiner for å evaluere styrenes arbeid, samt bidra til at selskapene kjenner den posisjon og de holdninger kommunen har som eier. Det er et poeng i seg selv å tilstrebe en mest mulig ensartet forståelse av god eierstyring i selskaper og samarbeid kommunene har felles eierskap i.

En eierskapsmelding er følgelig et overordnet politisk styringsdokument for kommunens virksomhet som er lagt til selskaper og samarbeid. En eierskapsmelding skal gi en oversikt over kommunens eierinteresser, det politiske og juridiske styringsgrunnlaget knyttet til de ulike selskap og samarbeid, samt formål og strategi knyttet til de ulike selskap/eierinteresser.

Kommunen har også et kontroll- og tilsynsansvar overfor noen selskaper. Dette gjelder spesielt interkommunale selskap (IKS), interkommunale råd, kommunale oppgavefellesskap, aksjeselskap der kommunen alene eller sammen med andre kommuner direkte eller indirekte eier alle aksjer.
Kommunestyret vedtok sist den 17.06.21 «Eierskapsmelding Sortland kommune», som har utgjort grunnlaget for kommunens utøvelse av eierskap. Den foreliggende eierskapsmelding bygger på denne, men er både oppdatert og supplert.

Eierskapsmeldingen skal ifølge kommuneloven inneholde

a. Kommunens prinsipper for eierstyring
b. En oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
c. Kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhet nevnt i bokstav b

I de tilfeller kommunen ønsker å utføre deler av tjenesteproduksjonen via interkommunalt samarbeid, er det fordi vi blant annet ønsker å etablere kompetanseenheter der dette er formålstjenlig, heve kvaliteten på tjenesten, drive mer effektivt, og oppnå stordriftsfordeler og redusere kostnader. Det kan være for å skape annen samfunnsnytte, sikre selskaper og kommuner finansielt og/eller bidra til positiv samfunnsutvikling/bærekraftig utvikling.

Den foreliggende eierskapsmelding gir en samlet oversikt over nåværende interkommunale selskaper, eierskap og samarbeid der minst to kommuner deltar.

2 Kommunens utøvelse av eierskap

2.1 Aktiv eierstyring

Et aktivt eierskap er grunnleggende for en best mulig forvaltning av de samlede verdier og har direkte konsekvenser for selskapene, deres disponeringer og deres markedsposisjon. Samtidig vil et aktivt eierskap gi viktige signaleffekter overfor omverden og bidra til å styrke kommunens omdømme.

Eierskapsmeldingen i Sortland kommune skal danne grunnlag for

- politisk gjennomgang av interkommunalt samarbeid, kommunale foretak, IKS, AS og stiftelser.
- å utvikle konkrete, langsiktige eierstrategier for hver enkelt eierposisjon som Sortland kommune har.
- å gjøre den politiske styringen tydeligere, fortrinnsvis knyttet til politisk retningslinjer for hvordan eierskapet ivaretas gjennom de ulike eierorgan.
- sammensetning av styrer med kompetanse ut fra de utfordringer foretak og selskap står overfor.

Eierskapsmeldingen skal

- bidra til at det stilles konkrete krav til styrene og at det etableres rutiner for å evaluere styrene.
- rulleres hver valgperiode.
- inneholde kommunens prinsipper for eierstyring.
- gi oversikt over kommunens virksomhet som er lagt til selskaper og samarbeid.
- gi oversikt over juridiske og politiske styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene.

Det er store utfordringer knyttet til et aktivt eierskap. Det er utfordringer som handler om hva som er til det beste for befolkningen og de selskapene kommunen er eier i. Det å være eier av selskaper medfører at kommunen også møter dilemmaer i forhold til rollen som eier. En rekke forhold må være avklart for at kommunen skal drive en ansvarlig eierstyring.

Eierskapsmeldingen i Sortland kommune er utarbeidet på et overordnet nivå. Det innebærer at meldingen er en oversikt over de ulike selskapsformene som er aktuelle, hvilke selskaper Sortland kommune er involvert i, samt de roller kommunen har i forhold til disse. Meldingen anvendes med formål å muliggjøre bevisstgjøring og utvikling av den selskapsstrategi Sortland kommune ønsker, og hvilke formål man har med det enkelte selskap.

Ansvarlig eierstyring av selskapene bygger på at kommunen er seg bevisst det ansvar man har, bevissthet om selskapets formål, og at kommunen utarbeider kriterier som man vil styre etter.

Hensikten med kommunalt eierskap er primært å nå politiske mål innenfor de tjenesteområdene man har valgt å organisere gjennom selskaper og samarbeid på en bedre måte enn å levere tjenesten som del av kommunen som organisasjon.

2.2 Kriterier for kommunens selskapsdeltakelse

Sortland kommune stiller følgende krav som eier i selskaper:

- Selskapene må vise åpenhet i sin forvaltning
- Selskapene skal tilfredsstille normale krav til HMS og ha en godt organisert arbeidsgiverfunksjon
- Selskapene skal følge etiske retningslinjer på samme nivå som for kommunens egen virksomhet

- Selskapene skal ha klare retningslinjer som hindrer sosial dumping
- Selskapene skal ha klare mål og retningslinjer for miljømessig bærekraftig drift
- Selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar i forhold til normal forretningsdrift og virksomhetsutvikling

Kommunens målsetting ved å gå inn som deleier i ulike selskapsstrukturer skal primært være for å bevare/sikre best mulige driftsløsninger av pålagte kommunale oppgaver, men også i forhold til å sikre sysselsetting og å beholde kvalifisert arbeidskraft og opprettholde dagens næringslivsbalanse.

For å kunne imøtekomme disse målsettingene, skal all selskapsdeltakelse i kommunen være motivert ut fra følgende forutsetninger:

- **En effektivisering av tjenesteproduksjonen**, dvs. at selskapsdannelsen i hovedsak er motivert og begrunnet ut fra at fellesløsninger vil bidra til en mer effektiv tjenesteproduksjon enn å yte tjenesten selv. En sentral målsetting i forbindelse med en slik type selskapsdannelse vil være å oppnå en økning i tjenesteproduksjonen med dagens tilgjengelige midler.
- **Politisk art,** dvs. at selskapsdannelsen er motivert ut i fra hensynet til strategisk valg av å posisjonere kommunen/regionen.
- **Samfunnsøkonomisk art,** dvs. at selskapsdannelsen er begrunnet i at kommunen gjennom selskapet totalt sett vil oppnå bedre samfunnsmessige resultater/gjennomføring av oppgaver. Offentlig engasjement og styring i oppgaveløsningen vil stå sentralt i begrunnelsen for denne kategori selskaper.
- **Regionalpolitisk art,** dvs. at selskapsdannelsen er motivert og begrunnet i at det styrker regionens muligheter og posisjon til å gjennomføre oppgaver i forhold til andre regioner og nasjonalt. Her kan også posisjonering for å utløse statlige midler/prioriteringer være et incitament.
- **Finansielt motivert,** dvs. at selskapsdannelsen er motivert ut fra muligheten til økonomisk utbytte av innskutt kapital, men likevel med en sterk begrensning av kommunens økonomiske risiko.

2.3 Sortland kommunes forventninger til selskapene

Kommunens forventning til sitt eierskap skal innebære at hensyn til et godt miljø, omstilling, mangfold, etikk, forskning og utvikling tas med i representantskapets/generalforsamlingens og styrets vurderinger for å understøtte langsiktig utvikling i tråd med eiers forventning.

I sin eierdialog med selskaper vil kommunen være opptatt av at styrende organer tar disse med i sine vurderinger for å understøtte en langsiktig sunn økonomisk drift og utvikling, god avkastning (der dette er forventning) og bærekraftig samfunnsutvikling. Prinsippet om selvkost skal følges i de selskap som er etablert for dette, og som leverer tjenester etter dette prinsipp. Oppbygging av fondsreserver skal kun skje etter avklaring med eier.

Styrene må balansere ut de ulike hensynene – både i KF, IKS og AS - på en slik måte at selskapenes og samarbeidenes interesser blir ivaretatt.

Aktivt samfunnsansvar skal innebære at økonomi og etikk forenes i alle deler av virksomheten.

Styrets hovedoppgave vil være å drive og utvikle selskapet etter det formål som fremgår av vedtekter og selskapsavtale, og etter de rammer og mål som representantskapet og generalforsamlingen vedtar.

2.4 Etikk og habilitet

Kommunen er avhengig av allmennhetens tillit og et godt omdømme. Sortland kommunes vedtatte etiske retningslinjer skal være kjent og ligge til grunn i selskaper kommunen er hel-/eller deleier i.

Alle selskaper Sortland kommune har eierskap i, skal ha en sterk bevissthet om etiske spørsmål og lovens rammer i alt arbeid som utføres. Det er altså ikke nok at den enkelte ansatte eller folkevalgte kjenner til bestemmelser i lovverket og kommunens etiske retningslinjer, det må også stilles krav til å forstå følgene av egne handlinger.

Kommunestyret vedtok 29.10.2009 Etiske retningslinjer som gjelder for alle ansatte og folkevalgte i Sortland kommune, samt kommunale foretak. Det anbefales at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. Disse bør være basert på «Etiske retningslinjer Sortland kommune». Styrene bør også foreta etisk refleksjon om aktuelle tema ut fra selskapets formål og egenart.

Kommunens omdømme påvirkes av omgivelsenes oppfatning knyttet til kommunens håndtering av roller og oppgaver. I Sortland kommune skal vi arbeide aktivt og bevisst for ryddighet og klarhet i hvordan kommunens folkevalgte og ansatte framstår. Uklarhet i roller kan stille spørsmål ved vedkommendes nøytralitet og vedtakets gyldighet.

Eierskapsmeldingen svarer ut behovet for større klarhet med hensyn til hvilke interesser enkeltpersoner ivaretar når saker vedrørende et aktuelt selskap skal behandles.

Folkevalgte og medlemmer i kommunens administrasjon som også er styremedlemmer i selskaper når disse selskapene er part i en sak som er til behandling i kommunen, er inhabile ved forberedelse og behandling av sak i kommunen som gjelder et selskap der de selv har en ledende stilling eller sitter i styret i.

Både for KF og IKS gjelder forvaltningslovens regler om habilitet, se forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e. I aksjeloven er det tilsvarende bestemmelser i § 6-27.

Det er styremedlemmenes eget ansvar å vurdere, begrunne og eventuelt ta opp spørsmålet om egen habilitet, både når de er del av selskapenes styringsorganer, og når de forbereder saker eller deltar i kommunale beslutningsorganer. Det er krevende å ivareta flere roller i en selskapsstruktur. Dersom man både er kommunestyremedlem og styremedlem vil slike rollekonflikter kunne oppstå. Det er viktig at valgkomiteer i selskapene tar dette inn i vurderingen når de skal foreslå kandidater til styreverv.

Det skal heller ikke være grunnlag for systematiske rollekonflikter i daglig ledelse av selskap og samarbeid. Et hovedprinsipp er at daglig leder i et selskap ikke skal kunne inneha styreverv eller annen rolle/interesse i selskaper som er i et forretningsmessig samarbeid med eget selskap.

Styrene må etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter.

Det er opp til hvert eierorgan å avgjøre hvilken type kompetanse et styre skal ha. I utgangspunktet anbefales det å unngå situasjoner der styrets medlemmer jevnlig blir vurdert i forhold til forvaltningslovens regler om habilitet. Derfor bør bruken av ledende politikere i selskapsstyrene vurderes nøye.

Etter forvaltningsloven § 6, 1 ledd bokstav e, jf. § 10 er en tjenestemann eller folkevalgt inhabil til å behandle saker hvis hun eller han er leder eller har ledende stilling eller er medlem av styret eller bedriftsforsamlingen for et selskap som er part i saken.

Hvorvidt selskapet vil være part i saken må vurderes etter forvaltningsloven § 2.

Bestemmelsen er til hinder for politisk deltagelse i styrene generelt, men habilitetsvurderingen må foretas ved behandling av aktuelle saker.

Styremedlemmer i kommunale foretak etter kommuneloven kapittel 11 vil være regulert av forvaltningsloven § 6 bokstav e, da slike foretak anses å være selskaper. Habilitet må vurderes ut fra andre bestemmelser, eks. fvl. § 6 annet ledd.

2.5 Nærmere om roller og ansvar

2.5.1 Kommunestyrets rolle og ansvar

Det er Kommunestyret som øverste myndighet i kommunen som fatter beslutninger som eier og som skal behandle eierskapsmeldingen. Kommunestyret er ansvarlig for at dens betydelige verdier forvaltes av selskapene, samarbeidene og foretakene til beste for kommunens innbyggere.

Saker av vesentlig prinsipiell og politisk betydning skal alltid forelegges Kommunestyret.

Kommunestyret kan delegere sin myndighet såfremt kommuneloven eller annen lov ikkje er til hinder for det, jfr. Kommuneloven §5-3. Delegert myndighet skal utøves innenfor rammene av vedtatt eierskapsmelding, samt andre føringer fastsatt av Kommunestyret.

Formannskapet er delegert myndighet for løpende oppfølging av kommunens eierinteresser på Kommunestyrets vegne.

Valg av representanter til generalforsamling og representantskap
Kommunestyret velger representantene til selskapenes generalforsamling/representantskap.

Valg av styremedlemmer
Kommunestyret velger selv styremedlemmer til de kommunale foretakene og Sortland Boligstiftelse.

Øvrige styremedlemmer velges av generalforsamling og representantskap. Noen selskap har egen valgkomite som forbereder valg til styre.

Det er viktig å være bevisst at å utpeke folkevalgte fra kommunestyre, formannskap eller politiske utvalg som styrerepresentanter kan gi utfordringer grunnet interesse- og rollekonflikter.

Opplæring og informasjon til folkevalgte
Kommunestyret skal hver valgperiode gis opplæring som eier og skal gis relevant informasjon knyttet til kommunens eierinteresser.

2.5.2 Formannskapets rolle og ansvar

Kommunestyrets delegering til formannskapet eller andre organ skal fremgå av kommunens delegasjonsreglement eller denne eierskapsmelding.

Formannskapet er delegert myndighet for løpende oppfølging av kommunens eierinteresser på Kommunestyrets vegne. Det vises til punkt 2.5.1 ovenfor.

2.5.3 Ordførerens rolle og ansvar

Ordfører har ingen formell lovpålagt rolle i kommunens eierskap, med mindre kommunestyret har gjort slikt vedtak.

I følge delegasjonsreglementet for Sortland kommune skal ordfører representere kommunen i generalforsamlinger, årsmøter og lignende i selskaper hvor kommunen har eierinteresser og/eller medlemskap, der andre ikke er valgt som kommunens representant/utsending.

Dette betyr at ordfører ikke har noen annen funksjon overfor kommunens eierinteresser enn de øvrige folkevalgte, med mindre ordfører gis myndighet av kommunestyret.

Dersom ordfører deltar som kommunens representant på generalforsamling og/eller representantskap, er det for å ivareta kommunens eierinteresser. Om ordfører sitter i styret for et av Sortland kommunes selskaper skal ordfører ivareta selskapets interesser som styremedlem.

Det bør alltid vurderes – i samarbeid med kommunedirektør – om det er hensiktsmessig å medbringe en representant fra administrasjonen til møter som eier.

2.5.4 Kommunedirektørens rolle og ansvar

Kommunedirektøren bistår de folkevalgte representantene, ordføreren, formannskapet og kommunestyret med administrativ støtte og koordinering på følgende måte:

a. Oversikt over selskapene med tilhørende vedtekter, selskapsavtaler, tjenesteavtaler mellom kommunen og selskapene
b. Administrativ sekretariatsfunksjon hos kommunedirektøren skal yte bistand til de valgte representantene i generalforsamling og representantskapet og bistå ordfører faglig i forbindelse med forhåndsavklaringer
c. Kommunedirektøren, eller representant for denne, kan møte i generalforsamling/representantskap og eiermøter som rådgiver for ordfører/kommunens representant(er)

Profesjonell eierstyring og selskapsoppfølging krever faglig, juridisk og økonomisk kompetanse, samt innsikt i politiske prosesser og eierinteresser.

Eierstyring er følgelig en viktig og sentral del av kommunens samlede og overordnete virksomhetsstyring.

Kommunedirektøren ivaretar disse oppgavene gjennom å etablere et eierskapssekretariat med ansvar og oppgaver tilpasset behovet i kommunen. Sekretariatet kan settes sammen av ansatte også fra annen administrativ funksjon, men bør inneha økonomisk og juridisk kompetanse. Nødvendig annen fagkunnskap kan trekkes inn ved behov.

Kommunedirektørens ansvar for saksforberedelse baseres på tilgang til selskapenes virksomhet, planer, budsjett og vedtekter. Denne tilgangen skal harmoniseres med selskapene etter dialog og samhandling mellom selskap og Kommunedirektør.

Kommunale foretak (KF) er en del av kommunens ordinære økonomiske og juridiske ansvar, selv om de opererer med eget styre og eget budsjett.

2.5.5 Eierskapssekretariatets rolle og ansvar

Kommunens eierskapssekretariat ivaretar all saksforberedelse hva gjelder eierstyring som skal til politisk behandling på Kommunedirektørens vegne.

Sammensetning av eierskapssekretariatet vurderes fortløpende av Kommunedirektør, og består i utgangspunktet av Kommunedirektør, Kommuneadvokat, Kommunalsjef Økonomi og Næringssjef.

Eierskapssekretariatet har ansvar for at Kommunedirektørens eieroppgaver blir utført for blant annet å

- saksbehandle og tilrettelegge for politiske vedtak i eiersaker. Dette ivaretas ved at det legges fram saker av særlig prinsipiell karakter til drøfting i Formannskapet før saker behandles i representantskap eller generalforsamling
- etablere og følge opp retningslinjer for kontroll og evaluering av selskapene
- bistå ordfører og andre i å utøve eierstyring på vegne av kommunen, herunder forberede og delta i generalforsamlinger og representantskap, samt Kommunedirektørens deltakelse på eiermøter som støtte for ordfører eller kommunens representant
- ivareta dialog mellom kommunen og selskapene utenom generalforsamling og representantskap, herunder dialogmøter med Formannskapet
- utarbeide og vedlikeholde kommunens eierskapsmelding

Sekretariatet klargjør saker for behandling i kommunens utøvende eierorgan (les: Formannskapet) forut for behandling i representantskap. Saker av stor økonomisk interesse, eller prinsipiell viktighet, skal behandles i Formannskapet.

Det forutsettes også tett dialog og initiativ frå kommunens representantskapsmedlemmer overfor eierskapsekretariatet. Dette for å sikre at kommunens holdninger til saker blir behandlet i Formannskapet i god tid forut for møte.

Møteinnkallinger til representantskap i IKS skal skje med fire ukers varsel i henhold til lov om interkommunale selskap, og selskapene må påse at dette er ivaretatt for å sikre nødvendig behandling i eierskapssekretariatet og Formannskapet. Forøvrig gjelder bestemmelser gitt i kommunens reglement for saker som krever kommunens behandling og saksforberedelse.

2.5.6 De valgte representanters rolle og ansvar

Den enkelte folkevalgte har som medlem av kommunestyret en eierrolle gjennom rollen og ansvaret som medlem av Kommunestyret.

Den enkelte folkevalgte har altså ingen eierrolle som enkeltperson. Det samme forholdet gjelder som medlem av Formannskapet, eller andre politiske organer gitt myndighet av Kommunestyret til å utøve en eierrolle. Dette skal i så fall fremkomme av delegasjonsreglementet og denne eierskapsmeldingen.

Den enkelte folkevalgte har et selvstendig og personlig ansvar for å sette seg inn i alle aktuelle saker som blir forelagt Kommunestyret. Dette gjelder også i alle saker som vedrører kommunens eierforhold og eierstyring.
Medlem som sitter i styret for et av Sortland kommunes selskaper skal ivareta selskapets interesser.

Begrenset og ubegrenset ansvar
Selskapsformer i Norge er vanligvis adskilt primært ut fra i hvilken grad deltakerne hefter for **selskapets gjeld**. I et AS hefter ikke aksjeeierne for mer enn sitt aksjeinnskudd om selskapet skulle gå konkurs. Slike selskaper kalles derfor selskap med begrenset ansvar.

I IKS har hver deltaker et ubegrenset ansvar for en andel av selskapets forpliktelser. Samlet skal deltakernes ansvarsandel utgjøre selskapets samlede forpliktelser.

Styremedlemmenes ansvar
Hvert styremedlem i AS, IKS og KF har et individuelt, privat, økonomisk ansvar for at styret oppfyller sine forpliktelser og sitt ansvar. Dette fremgår av aksjelovens § 17-1 og IKS-lovens § 38.

For KF er styremedlemmenes ansvar ikke nevnt i kommuneloven, men KS har i sine veiledninger lagt

til grunn at det er generelle selskapsrettslige prinsipper og prinsipper for godt styrearbeid som regulerer styreansvaret slik som i AS og IKS.

Representantene fra Sortland kommune i styrene i AS, IKS og KF oppfordres til å fremme forslag om oppretting av styreansvarforsikring for styremedlemmene.
Kommunestyret velger representantene til selskapenes generalforsamling/representantskap. Dette gjøres hvert fjerde år ved starten av valgperioden.

2.5.7 Styremedlemmer i AS, IKS og KF

Styremedlemmer til AS og IKS velges av generalforsamlingen/representantskapet. Styremedlemmer til kommunale foretak velges av kommunestyret ved starten av hver valgperiode.

Eier (les: Kommunestyret og/eller Formannskapet) kan ved politiske vedtak instruere sine representanter i generalforsamling/representantskap, som stiller med fullmakt på vegne av kommunen. Generalforsamling/representantskap kan instruere sitt styre så langt lovverket tillater. Styret har anledning til å instruere daglig leder i selskapet.

Kommunedirektør er valgbar til styringsorgan i interkommunale/kommunale selskaper og øvrige samarbeidsformer. Dette bør ses opp mot hensynet til komplementær kompetanse som del av kommunens representasjon og eierinteresse/-styring.

Det skal ikke utpekes ansatte i administrasjonen underlagt Kommunedirektør til styrer utan at dette er avklart med Kommunedirektør på forhånd. Dette for å unngå enhver form for rolle- og interessekonflikt. Ved spørsmål om mulighet for særskilt kompetanse fra administrasjonen, avklares dette med Kommunedirektør.

Styrevervet er et frivillig og personlig verv. Et styremedlem representerer seg selv, og skal ivareta selskapets interesse på vegne av alle eierne. Styret skal altså ensidig ivareta selskapets interesser.

Det er egne regler i de ulike selskapslovene for ansattes representasjonsrett i styret.

Med utgangspunkt i at styret skal ivareta alle eiere og selskapets interesse, har kompetanseprinsippet blitt dominerende ved valg av styremedlemmer til fordel for representasjonsprinsippet.

Det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet tilligger styret, som også har ansvaret for at selskapet drives i samsvar med formålet for selskapet slik dette er uttrykt fra eierne. Samtidig skal styret ivareta andre interessenters interesse i selskapet som:

- De ansatte
- Kundene
- Leverandører
- Offentlige skatte- og avgiftsmyndigheter

Ansvaret som styremedlem er personlig.
Dette ansvaret kan bli et personlig økonomisk ansvar for vedkommende styremedlemmer (erstatningsansvar). I tillegg hjemler aksjeloven også et straffeansvar, hvor forsett eller uaktsomhet kan utløse et slikt ansvarsgrunnlag. Det er mulig å tegne ansvarsforsikring for styremedlemmer.

2.5.8 Forholdet til rollen som Daglig leder

Styret ansetter selv daglig leder og utarbeider instruks for denne.

Daglig leder forholder seg til sitt styre, og kun dette. Daglig leder forholder seg følgelig tjenestevei i sin

rolle, og ikke overfor den enkelte eierkommune eller andre politiske fora i kommunene.

Formelt har kommunen som eier ingen formell relasjon til daglig leder.

Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av selskapet.

2.5.9 Eiermøter

Et eiermøte er et møte mellom representanter fra eierne, styret og daglig leder/ledelse for selskapet.

Eierskap utøves og eierbeslutninger fattes i generalforsamlinger og representantskapsmøter. Likevel kan selskapene ha behov for å varsle, drøfte og informere eierne om saker av betydning for eierskapet, og eierne kan ha behov for å forberede saker i forkant av generalforsamling og representantskapsmøte.

Eiermøtene er en uformell arena for avklaringer, samordning og informasjonsutveksling mellom eier/eierne og selskapet. Ordfører og kommunedirektør deltar i eiermøter med mindre annet er bestemt. Fra selskapet deltar styreleder og daglig leder/ledelse, og eventuelle ett eller flere styremedlemmer.

2.6 Tilsyn og kontroll

I henhold til kommunelovens § 23-4 skal Kontrollutvalget minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at Kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres.

Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til Kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kommuneloven har bestemmelser om innsyn og kontroll i selskaper o.l. jfr. Kommuneloven § 23-6.

Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

Kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organ og har rett til å være tilstede i disse møtene.

3 Generelle krav og forventninger til selskapene

3.1 Samfunnsansvar

Kommuner har et samfunnsansvar. Dette samfunnsansvaret endres ikke eller reduseres ikke selv om kommunen beslutter å la enkelte oppgaver utføres av selskaper eller samarbeidsformer.

Det forutsettes at selskaper og foretak tar samfunnsansvar i samsvar med kommunens retningslinjer til etikk, forebygging av korrupsjon, sosial dumping, miljø, klimatiltak, likestilling og integrering.

3.2 Offentlighet

Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap, herunder kommunens valg av styremedlemmer til de forskjellige selskapene og godtgjørelse til styret. Det skal også være åpenhet om Kommunedirektøren og administrasjonens rolle i de forskjellige selskapene og virksomhetene.

Kommunen forutsetter at selskaper hvor kommunen har eierinteresser, og som er omfattet av offentlighetsloven, iverksetter tiltak som sikrer åpenhet og innsyn i samsvar med lovens krav.

Offentlighetsloven om rett til dokumentinnsyn gjelder for alle selskaper der kommunen, fylket eller stat har eierandel som gir mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet eller tilsvarende har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet.

Dersom selskap som nevnt ovenfor hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse på samme vilkår som private, gjelder ikke offentlighetsloven. Ved usikkerhet om dette bør det foretas en juridisk vurdering. Denne bør selskapet selv bekoste.

Retten til dokumentinnsyn gjelder likevel ikke dersom dette skader selskapets eller kommunens interesser, og offentlighetsloven gir hjemmel for å holde dokumenter unntatt fra offentlighet.

3.3 Offentlige anskaffelser

Anskaffelser skal skje på en lovlig, effektiv og samfunnstjenlig måte.

Manglende konkurranseutsetting og dårlige innkjøpsrutiner kan være lovbrudd og gi grobunn for omtale av korrupsjonsliknende karakter, noe som vil være svært dårlig for omdømmet.

Sortland kommune forutsetter at selskap og foretak følger lov og forskrift om offentlig anskaffelse.

3.4 Kjønnsrepresentasjon i styrene

Det bør tilstrebes lik kjønnsrepresentasjon i styrene uavhengig av organisasjonsform.

Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende for aksjeselskap hvor kommuner og fylkeskommuner til sammen eier minst to tredeler av aksjene i selskapet.

For Interkommunale selskap (IKS) er det krav om 40 % kjønnsrepresentasjon. For kommunale foretak (KF) gjelder kommunelovens bestemmelse om at hvert kjønn skal være representert med minst 40 %.

3.5 Miljø

I innkjøpsreglementet for Sortland kommune er det stilt miljøkrav ved innkjøp. Kommunen forutsetter at selskap og foretak legger samme krav til grunn ved sine anskaffelser:

> Sortland kommune skal foreta miljøvennlige innkjøp, jf. LOA § 5. Målsettingen er blant annet at miljøvennlige varer og tjenester skal foretrekkes og at miljøriktige produkter vektlegges med den hensikt å oppnå mindre forurensning/avfall og økt gjenvinning og resirkulering. Miljøkrav må tas med i anbudsgrunnlaget. Det må kreves at tilbyderen dokumenterer de miljøkravene som er stilt.

3.6 Sosial dumping

Det forutsettes at selskap og foretak følger kommunens innkjøpsreglement vedrørende sosial dumping:

> Ved alle anskaffelser av bygg- og anleggskontrakter med verdi over NOK 500 000 skal kommunen innta spesielle kontraktbestemmelser. Innkjøpsreglementet har nærmere presisering av hva dette gjelder.

4 Kommunens valg av selskapskapsformer

4.1 Motiver for selskapsdannelse og deltakelse

Motiver for selskapsdannelse og deltakelse i samarbeid kan være finansielt motivert, politisk motivert, effektivisering av tjenesteproduksjonen, samfunnsøkonomisk motivert, regionalpolitisk motivert, miljø/klimamotivert eller en kombinasjon av disse.

Når oppgaver skilles ut i egne selskaper, vil det juridiske ansvaret for aktivitetene ligge i selskapene, og selskapene vil være unntatt fra de alminnelige styringslinjene etter kommuneloven.

4.2 Selskapskapsformer

Når oppgaver skilles ut i egne selskaper som eksempelvis IKS og AS, vil det juridiske ansvaret for aktivitetene ligge i selskapene, og selskapene vil derfor være unntatt fra de alminnelige styringslinjene etter kommuneloven. På generelt grunnlag er styring av selskaper regulert i ulike lover. De viktigste lovene er:

- **Aksjeloven**
  - *aksjeselskaper*
- **Lov om interkommunale selskaper**
  - *interkommunale selskaper*
- **Samvirkeloven**
  - *Samvirkeforetak*
- **Kommuneloven**
  - *kommunale foretak*
  - *kommunale oppgavesamarbeid*
  - *vertskommunesamarbeid*
- **Stiftelsesloven**
  - *stiftelser*

Etter kommunelovens §17-1 skal interkommunalt samarbeid om felles oppgaver foregå gjennom

- Interkommunalt politisk råd
- Kommunalt oppgavesamarbeid
- Vertskommunesamarbeid
- Interkommunalt selskap (IKS)
- Aksjeselskap (AS)
- Samvirkeforetak
- Forening
- Eller annen måte som det er rettslig adgang til.

Det er viktig å merke seg at adgangen til organisering må ha rettslig grunnlag, og at det er strammere regler enn tidligere. Kommunale oppgavefellesskap skal følge anvisninger i kommuneloven og er forpliktet til å ha et representantskap.

Kommunen skal likevel føre kontroll og tilsyn med sitt eierskap. Det skal etableres et system for den enkelte kommunes rapportering fra oppnevnt eierrepresentant til egen kommune.

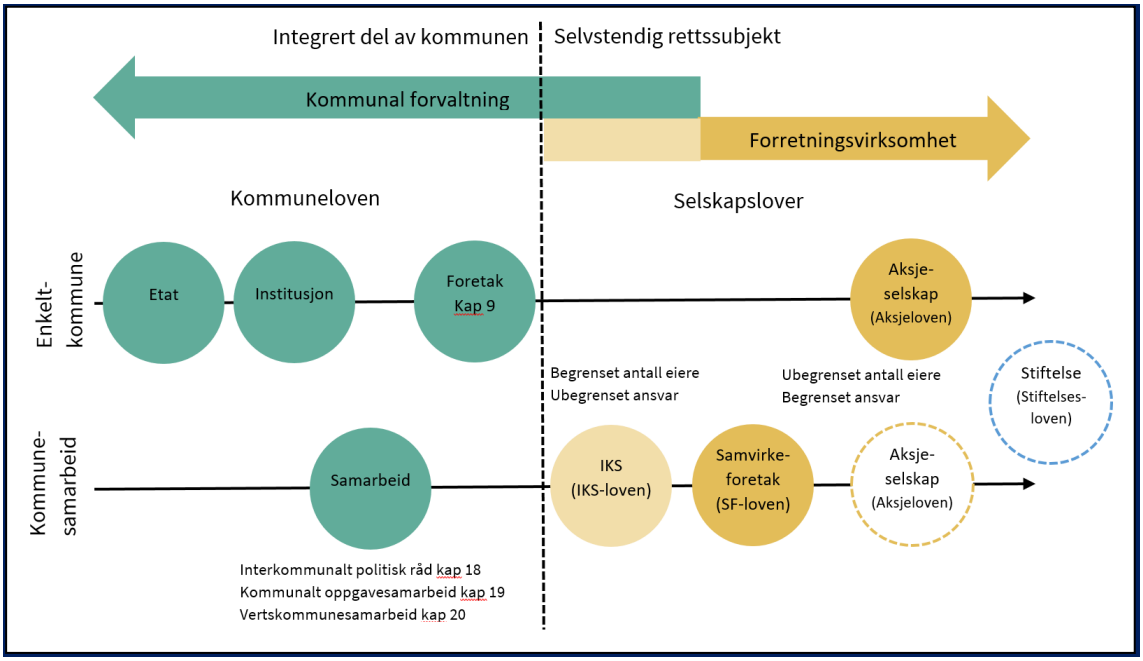
I tillegg til lovens pålegg vil det være behov for å fastsette lokale bestemmelser ved ulike typer selskapsdeltakelse:

- Aksjeselskaper - det må fastsettes vedtekter, ofte også aksjonæravtaler
- Interkommunale selskaper - det må inngås selskapsavtaler mellom eierne
- Kommunale foretak - vedtekter fastsettes av Kommunestyret
- Kommunale oppgavesamarbeid – samarbeidsavtale vedtas av Kommunestyret
- Vertskommunesamarbeid – samarbeidsavtale vedtas av Kommunestyret
- Samvirkeforetak – opprettes ved stiftelsesdokument
- Stiftelser - opprettes via eget stiftelsesdokument med vedtekter

I tillegg til de formelle rammene for selskapene, har Kommunestyret i egenskap av eier behov for å uttrykk mål, rammer og resultatkrav til selskapene. Det er disse forhold som utgjør kommunenes *eierstrategi* – hva kommunen vil med sin deltakelse i selskapet.

Eierne skal så langt det er mulig utarbeide en langsiktig eierstrategi, der det angis konkrete mål og krav til resultater som samsvarer med selskapets formålsparagraf.

Figur 1 nedenfor illustrerer hvilke selskapsformer kommunen kan delta i, og hvilke juridiske rammeverk disse er underlagt.

Figur 1: Selskaps- og samarbeidsformer med grad av styringsmuligheter

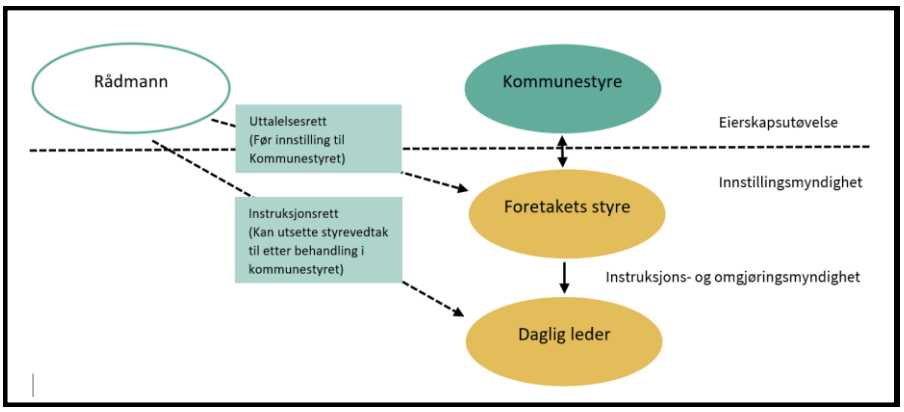
I det følgende beskrives og illustreres de aktuelle selskapsformer Sortland kommune er en del av.

4.2.1 Kommunalt foretak (KF)

Kommunelovens kapittel 9 gir regler om kommunale foretak.

Foretaket er en del av kommunen som rettssubjekt. Foretakets forpliktelser er kommunens forpliktelser, og kommunen er kontraktsmotpart i de avtalene som foretaket inngår.

Foretaket skal ledes av et styre med alminnelig myndighet til å treffe avgjørelser i foretakets saker.

Figur 2: Forenklet styringsmodell for kommunale foretak.

Ikke underlagt kommunedirektørens instruksjonsrett

Styret har et overordnet ansvar for organiseringen av foretakets virksomhet. Ledelsesansvaret gjelder ikke bare den forretningsmessige siden av virksomheten, men generelt forvaltningen av de verdier og oppgaver kommunen har lagt til foretaket. Det er styret og daglig leder som opptrer utad på kommunens vegne.

Forholdet til kommunens administrasjon er definert i kommunelovens § 9-16: Kommunedirektøren har innenfor styrets myndighetsområde ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor foretakets daglige leder.

Kommunedirektøren kan likevel instruere foretakets ledelse om at iverksettelsen av vedtak skal utsettes til Kommunestyret har behandlet saken.

Før styret treffer vedtak i sak som skal behandles av Kommunestyret, skal Kommunedirektøren være gitt anledning til å uttale seg om saken. Kommunedirektørens uttalelse skal legges frem for styret ved dets behandling av saken.

KF underlagt kommunestyret

Det kommunale foretaket er en del av kommunen og er som sådan underlagt Kommunestyret.

Gjennom vedtektenes formålsbestemmelse fastsetter Kommunestyret den virksomhet foretaket skal drive. Kommunestyret fastsetter derved den ytre rammen for styrets myndighet. Kommunestyret kan gjennom vedtektene eller andre typer vedtak gi bindende pålegg for foretaket.

Som en del av kommunen er foretaket underlagt Kommunestyrets budsjettmyndighet. Dette betyr at foretakets budsjett som vedtas av Kommunestyret setter rammer for foretakets virksomhet.

Etter kommunelovens § 9-3 (jf § 9-10) kan styrets selvstendige myndighet begrenses ved vedtektsbestemmelse som fastsetter at nærmere angitte saker må være godkjent av Kommunestyret for å være bindende for kommunen.

Kommunestyrets styrings- og kontrollmuligheter er flere og mer omfattende i kommunalt foretak enn i selvstendige selskaper.

4.2.2 Kommunesamarbeid – Interkommunalt politisk råd

I henhold til kommunelovens kap. 18 kan det etableres politisk råd som kan behandle saker som går på tvers av kommunegrensene.
Kommunestyrene selv vedtar å opprette et slikt råd.

I Vesterålen er det etablert slikt samarbeid – Vesterålen Interkommunalt Politisk Råd. Rådet består av kommunene Sortland, Andøy, Bø, Hadsel og Øksnes. Rådet ledes av et styre bestående av kommunenes ordførere, samt representantskap utledet av en bredere politisk representasjon fra kommunene som inkluderer varaordførere og representant frå mindretallskonstellasjonen i kommunestyrene.

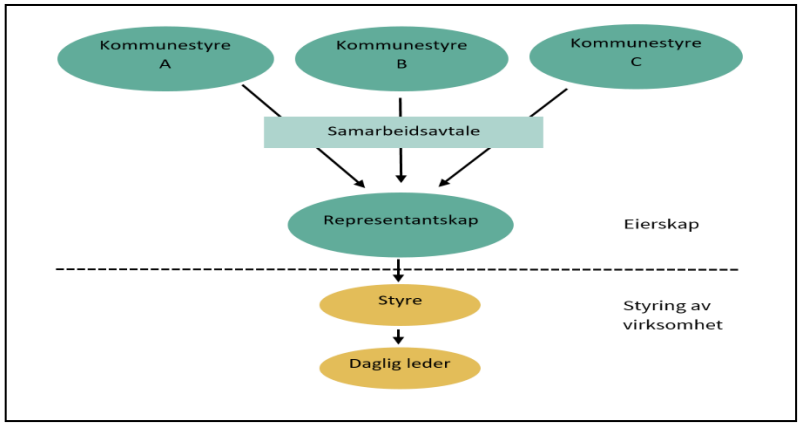
4.2.3 Kommunesamarbeid – Kommunalt oppgavefellesskap

Kommunelovens kapittel 19 har regler om kommunalt oppgavefellesskap.

Den enkelte deltaker har ubegrenset økonomisk ansvar for sin andel av oppgavefellesskapets forpliktelser.

Representantskapet er det øverste organet i et oppgavefellesskap. Samtlige deltakere skal være representert med minst ett medlem i representantskapet.

Representantskapet kan selv opprette andre organer til styring av oppgavefellesskapet. Det velger selv leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til slike organer. Det er krav om at alle deltakere i oppgavefellesskapet inngår en samarbeidsavtale. Et kommunalt oppgavefellesskap etter kapittel 19 kan ikke gis myndighet til å treffe enkeltvedtak.

Figur 3: Styringsmodell for Kommunalt oppgavefellesskap.

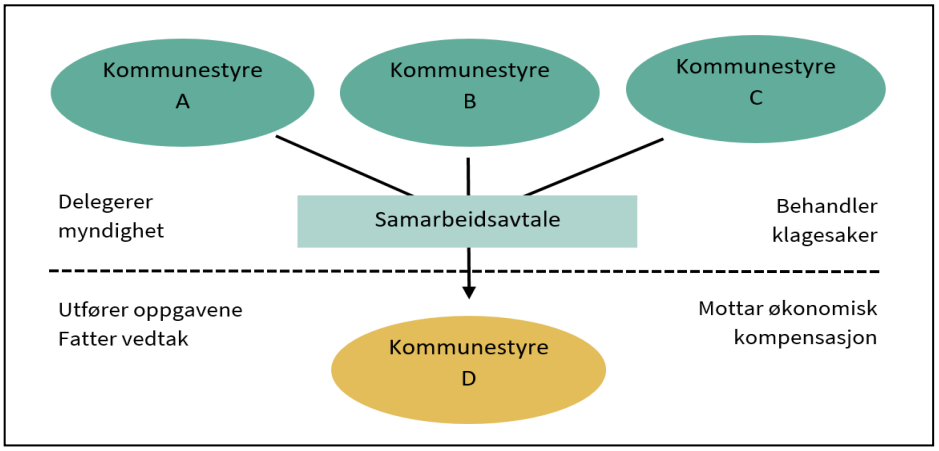
Et kommunalt oppgavefellesskap kan være et eget rettssubjekt. Dette må fremgå av vedtektene. Hvis ikke er en av de deltakende kommunene i fellesskapet rettssubjekt.

4.2.4 Kommunesamarbeid – Vertskommune

Vertskommunesamarbeid etter kommuneloven kap. 20 gir en kommune muligheten for å delegere oppgaver og utøvelse av offentlig myndighet til en vertskommune. Det opprettes ikke en egen virksomhet, men oppgaver overlates til en annen kommune.

Det skal opprettes en likelydende samarbeidsavtale som skal vedtas av samtlige kommunestyrer i

samarbeidet. Vertskommunen står fritt i å organisere oppgavene den har fått delegert. Folkevalgte i vertskommunen har ingen instruksjonsmyndighet på områdene som er underlagt samarbeidsavtalen.

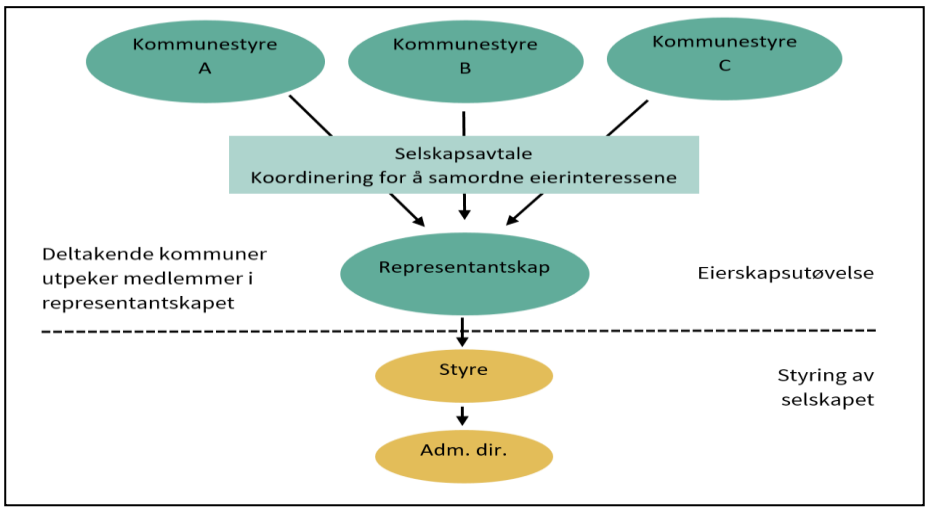
Figur 4: Styringsmodell for Vertskommunesamarbeid.

Vesterålen barnevern og Interkommunalt miljørettet helsevern er organisert som administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 20-2.

4.2.5 Interkommunalt selskap – IKS

Lov av 29. januar 1999 nr. 6 regulerer rettsområdet for interkommunale selskaper (IKS).

IKS er et eget rettssubjekt, som rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene.
De har sin egen formue og sine egne inntekter, og svarer selv for sine forpliktelser. Det er selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettssaker og overfor forvaltningsmyndighetene.

Figur 5: Forenklet styringsmodell for Interkommunalt selskap.

Et særtrekk ved interkommunale selskaper er at hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for en prosent- eller en brøkdel av selskapets samlede forpliktelser. Dette skiller interkommunale selskaper fra aksjeselskap, hvor deltakeransvaret er begrenset. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser.

Selskapets øverste myndighet er representantskapet. Representantskapet er eiernes organ, og deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommune ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Hver deltakerkommune skal ha minst ett medlem i representantskapet.

Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet.

Gjennom en rekke bestemmelser legger loven om interkommunale selskaper særlige oppgaver til representantskapet. Dette gjelder fastsettingen av regnskap, budsjett, økonomiplan og valg av revisor, samt vedtak om salg eller pantsettelse av fast eiendom eller andre større kapitalinvesteringer, eller vedtak om å foreta investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne. I selskapsavtalen kan det dessuten fastsettes at visse saker som elles tilhører styrets forvaltningsmyndighet, må godkjennes av representantskapet.

Samlet sett gir disse bestemmelsene deltakerkommunene større innflytelse over styringen av selskapet enn det aksjeloven gir eierne i et aksjeselskap. Denne medinnflytelsen har først og fremst sammenheng med selskapsdeltakernes ubegrensede ansvar for selskapets forpliktelser. Når deltakerne påtar seg et større ansvar er det også naturlig at styringsmulighetene utvides.

Ethvert interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet.

Daglig leder ansettes av styret med mindre det er fastsatt i selskapsavtalen at daglig leder skal ansettes av representantskapet.

I forvaltningen av selskapet er styret underlagt representantskapet, og det må følge vedtak og retningslinjer som dette fastsetter.

Styrets forvaltningsmyndighet må videre utøves innenfor rammen av selskapets formål, selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett.

4.2.6 Samvirkeforetak (SA)

Samvirkeforetak (SA) er en organisasjonsform med høy grad av brukerdeltakelse som er regulert i samvirkelova av 29. Juni 2007 nr. 81.

Det som særpreger samvirkeforetakene, er at de driver økonomisk virksomhet for å fremme medlemsinteressene.

Medlemmene har et begrenset ansvar for virksomheten, og medlemskapet er frivillig og ubegrenset. Som medlem gjør man bruk av foretakets tjenester eller kjøp av varer. Medlemmer har lovbestemte rettigheter og plikter.

Medlemmene har plikt til å betale eventuelt innskuddsbeløp og å etterleve vedtak som, fattes i et foretaksorgan. Medlemmene har rett til å bli innkalt til årsmøtet, ta opp saker på årsmøtet, stemme på årsmøtet, få tilgjengelige opplysninger fra ledelsen på årsmøtet, rett til å få tilsendt årsregnskap, årsmelding og revisjonsmelding, rett til del av overskuddet basert på medlemmenes omsetning i SA og andre rettigheter som følger av lov eller vedtekter.

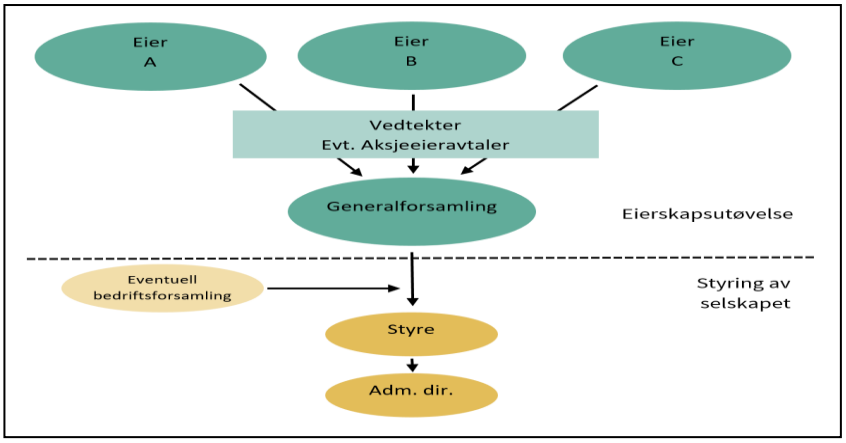
4.2.7 Aksjeselskap (AS)

Bestemmelsene om aksjeselskap er regulert i aksjeloven av 13. juni 1997 nr. 44.

Det viktigste særtrekk ved aksjeselskapsformen er at eierne (aksjeeierne) ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser annet enn for innskutt kapital.

Et aksjeselskap som ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan tas under konkursbehandling. Et motstykke til ansvarsbegrensningen er at selskapets eiere ikke rår fritt over selskapets inntekter og formue.

Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder. Ønsker kommunen som eier selskapet å ta ut midler, må dette skje etter aksjelovens regler om utdeling av utbytte eller fondsemisjon. Utdeling av utbytte til eierne kan bare foretas etter forslag fra styret og må vedtas av generalforsamlingen.

Figur 6: Forenklet styringsmodell for aksjeselskap.

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere eiere. Lovgivningen setter ingen grenser for hvem som kan være eiere (aksjeeier) i et aksjeselskap. Denne selskapsformen kan derfor være tjenlig dersom man ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere.

Aksjeeieravtaler, også kalt aksjonæravtaler, benyttes ofte for å detaljere forholdet mellom aksjonærene. Det kan være nyttig som supplement til vedtektene som krever 2/3 flertall ved stiftelsen og ved endringer. Aksjonæravtale kan inngås mellom to eller flere aksjeeiere, men selskapet er aldri part i avtalen. Aksjonæravtalen kan regulere ulike eierspørsmål så som frister for innkalling til generalforsamling, stemmerett, fordeling av styreplasser, innsynsrett, innskuddsplikt og forkjøpsrett.

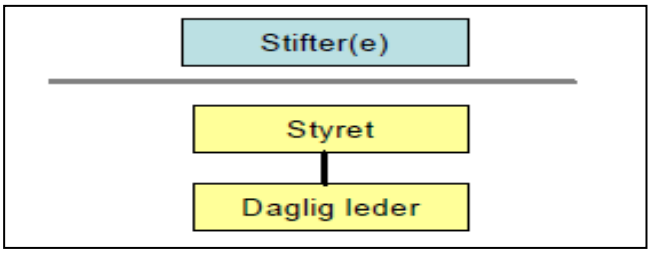
Det er ikke krav om offentlighet for aksjonæravtaler, og disse skal ikke meldes til foretaksregisteret.

4.2.8 Stiftelse

Stiftelsesloven av 15.06.01 (ikrafttredelse fra 01.01.05) regulerer rettsforholdet for stiftelser. En stiftelse skiller seg fra selskapsformene ved at stiftelsen ikke har noen eiere eller deltakere.

Selveiende

Stiftelsen er selveiende. Når stiftelsen er opprettet har oppretteren eller stifterne ikke lenger rådighet over formuesverdien som er overført til stiftelsen. Stiftelsen ledes av et styre oppnevnt i tråd med vedtektene i stiftelsen. Stiftelsen må ha et bestemt formål.

Figur 7: Styringsmodell for Stiftelse. Stiftelser er et selvstendig og selveiende rettssubjekt som opererer uavhengig av stifterne.

En stiftelse vil kunne være en egnet organisasjonsform for løsning av bestemte oppgaver som man ønsker å skille ut og gi full selvstendighet. Styremedlemmene representerer kun seg selv i styret, og har et personlig ansvar for å ivareta stiftelsens formål.

Siden en stiftelse ikke kan ha eiere, kan en kommune ikke øve innflytelse i stiftelsen på grunnlag av eierskap. Dette kan fremstå som en ulempe ved bruk av stiftelsesformen, men samtidig gi mulighet for å sikre verdier også under skiftende forhold.

Velger kommunen å opprette en stiftelse, fraskriver kommunen seg styringsretten over selskapet utover hva som er avtalt i stiftelsesdokumentet og vedtekter. Stiftelser kan ikke oppløses uten godkjenning fra Stiftelsestilsynet.

5 Kilder

Eierskapsmelding Sortland kommune, vedtatt 2021
Etiske retningslinjer for Sortland kommune
KS anbefalinger
Kommuneloven kap. 26 Eierstyring